

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE S. CVTHBERTO EPISCOPO LINDISFAR.

359

Insigne miraculū.

tēm pelliculā in aquam, ipsa aqua lauit faciem suam: statimque tumor omnis, qui hanc obfederat, & scabies foeda recessit, iuxta quod mihi & primò religiosus quidam presbyter huius monasterij Gyruensis indicauit, qui se vultum illius & prius tumentem ac deformem nōsse, & postea mundatum per fenestram manu palpasse referebat: & ipse postmodum Felgildus retulit, adstruens quia res ita, vt presbyter narrauerat, esset explorata, & quòd ex eo tempore, cum inclusus per multa annorum curricula maneret, vt prius, immunem ab huiusmodi molestia vultum semper haberet, agente gratia Dei omnipotentis, quæ & in presenti multos, & in futuro cordis & corporis nostri languores sanare consuevit, satiansque in bonis desiderium nostrum, sua nos in misericordia & miseratione coronat in secula seculorum, Amen. Hactenus vita S. Cuthberti, auctore Beda venerabili. At longo post tempore scripsit quidam satis grauiiter, sancti eiusdem corpus etiam, post annos quadringentos & decem & octo æquè incorruptum fuisse repertum. Mirabilis Deus in sanctis suis, apud quem etiam non est impossibile omnine verbum. Immo nostra arate, vt Alani Copi Dialogo tertio habetur, huius beatissimi Cuthberti in Anglia corpus integrum repertum, vir quidam magnæ doctrinæ & venerandæ grauitatis ex illius testimonio indicauit, qui beatas Cuthberti reliquias ipse fide dignus conspexerat. De eodem sanctissimo Episcopo vide eundem Beda lib. 4. Hist. Ecclesiast. gentis Anglorum, cap. 27. &c.

Luc. i.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS PRAESTANTISSIMI, AB SANCTISSIMO PONTIFICE ROMANO

Gregorio conscripta. lib. 2. Dialogi.

Vit vir vitæ venerabilis, gratia Benedictus & nomine, ab ipso sua pueritiæ tempore cor gerens senile. Aetatem quippe moribus transiens, nulli voluptati animum dedit. Sed dum in hac terra adhuc esset, quo temporaliter liberè adhuc vti potuisset, despexit iam quasi aridum, mūdum cum flore. Qui liberiori genere ex prouincia Nursia exortus, Romæ liberalibus studijs traditus fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedē: nē, si quid scientia eius attingeret, ipse quoquē in immane præcipitiū totus iret. Despectis itaque literarum studijs, relicta domo rebusque patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conuersationis habitum quæsiuit. Recessit igitur scienter nesciens, & sapienter indoctus. Huius ego omnia gesta non didici: sed pauca, quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus, agnouit: Constantino scilicet, reuerentissimo valde viro, qui ei in monasterij regimine successit: Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit: Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam, qui nunc adhuc cellæ eius, in qua prius conuersatus fuerat, præest.

21. Martij. Cap. i.

Eius prætria.

Monasterium Lateranense.

Hic itaque cum iam, relictis literarum studijs, petere deserta decreuisset, nutrix, quæ hunc arctius amabat, sola secuta est. Cumque ad locum venissent, qui Effide dicitur, multisque honestioribus viris pro charitate se illic detinentibus, in beati Petri Ecclesiast. demorarentur, prædicta nutrix illius ad purgandum triticum à vicinis mulieribus præfari sibi capisterium petijt: quod super mensam incautè derelictum, casu accidente fractum est, sic vt in duabus partibus inueniretur diuisum. Quod mox rediens nutrix illius, vt irā inuenit, vehementissimè flere cœpit: quia vas quod præstitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religiosus & pius puer, cum nutricem suam flere conspiceret, eius dolori compassus, ablati secum vtrisque fracti capisterij partibus, sese cum lachrymis in orationem dedit: qui ab oratione surgens, ita iuxta se vas sanum reperit, vt in eo inueniri fracturæ nulla vestigia potuissent, moxque nutricem suam blandè consolatus, ei sanum capisterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco à cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, vt hoc ipsum capisterium eius loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspendere, quatenus & præsentibus & futuris omnes agnoscerent, Benedictus puer conuersationis gratiam à quanta perfec.

Benedictus puer fractum capisterium oratione integrum restituit.

perfectiōne cœpisset. Quod annis multis illic ante omnium oculos fuit, & vsque ad hæc Longobardorum tempora super fores Ecclesiæ pependit. Sed Benedictus plūs appetens mala mundi perpeti, quàm laudes, & pro Deo laboribus fatigari, quàm vitæ huius fauoribus extolli, nutricem suâ occultè fugiens, deserti loci secessum petijt, cui Sublacus vocabulum est, qui ab Romana vrbe quadraginta ferè millibus distans, frigidus atque perspicuas emanat aquas. Quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenso prius lacu colligitur, ad extremum verò in amnem deriuatur. Quò dum fugiens pergeret, monachus quidam, Romanus nomine, hunc euntem reperit, quò tenderet, requisit. Cuius cùm desiderium cognouisset, & secretum tenuit, & adiutorium impendit, eique sanctæ conuersationis habitum tradidit, & in quantum licuit, ministravit. Vir autè Dei ad eundem locum perueniens, in arctissimum specum se tradidit, & tribus annis, excepto Romano monacho, omnibus hominibus ibi incognitus mansit. Qui videlicet Romanus non longè in monasterio sub Theodati patris regula debebat, sed piè eiusdem patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi ad manducandum surripere peterat, diebus certis Benedicto panem ferebat. Ad eundem verò specum à Romani cella iter non erat, quia excelsa desuper rupes eminebat, sed ex eadem rupe in longissimo fune ligatù Romanus deponere panem consueuerat, in qua etiam resti paruù tintinnabulū inseruit, vt ad eius sonū vir Dei cognosceret, quando sibi Romanus panem praberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis vnus charitati inuidens, alterius refectiōni, cùm quadam die submitti panem conspiceret, iactauit lapidem, & tintinnabulum fregit. Romanus tamen horis congruentibus ministrare non desijt. Cùm verò iam Deus omni-

Induit habitum monasticum.

V. In refectorio.

Paschalis solennitas.

Presbyter adfert cibū S. Benedicto.

Inuenitur in specu à pastoribus.

Cap. 2.

Tentatio carnis vehemens.

Fortiter fortitur.

potens & Romanum vellet à labore quiescere, & Benedicti vitam in exemplum hominibus demonstrare, vt posita supra candelabrum lucerna claresceret, quatenus omnibus, qui in domo Dei sunt, luceret, quidam presbytero longius manenti, qui refectiōnem sibi in paschali festiuitate parauerat, per visum Dominus apparere dignatus est, dicens: Tu tibi delicias præparas, & seruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui protinus surrexit, atque in ipsa solennitate paschali cum alimentis, quæ sibi parauerat, ad locum tendit, & virum Dei per abrupta montium, per concaua vallium, per defossa terrarum quaesuit, eumque latere in specu reperit. Cumque oratione facta, benedicentes Dominum omnipotentem confedissent, post dulcia vitæ colloquia, qui aduenerat, presbyter dixit: Surge, sumamus cibum: quia hodiè videre te merui. Longè quippe ab hominibus positus, quia die eodem paschalis solennitas esset, ignorabat. Venerabilis autè presbyter rursus asseruit, dicens: Veraciter hodiè resurrectionis Dominicæ paschalis dies est, abstinere tibi minimè congruit: quia & ego ad hoc missus sum, vt omnipotentis Dei dona pariter sumamus. Benedicentes igitur Dominum, sumpservit cibum, expleta itaque refectiōne & colloquio, ad ecclesiam suam presbyter recessit. Eodem quoque tempore hunc in specu latitantem etiam pastores inuenerunt, quem dum vestitum pellibus inter frumenta cernerent, aliquam bestiam esse crediderunt, sed cognoscentes Dei famulum, eorum multi ad pietatis gratiam à bestiali mente mutati sunt. Nomen itaque eius per vicina loca innotuit cunctis, Factumque est, vt ex illo iam tempore à multis frequentari cœpisset: qui cùm ei cibum afferret corporis, ab eius ore in suo pectore alimenta referrebant vitæ.

Quadam verò die dum solus esset, tentator affuit. Nam nigra paruaque avis, quæ vulgò merula nominatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiusque vultui importunè insistere, ita vt manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset: sed signo crucis edito, recessit avis. Tanta autem carnis tentatio, aui eadem recedente, secuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quendam namque aliquandò foeminam viderat, quæ malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoque igne serui Dei animum in specie illius accendit, vt dum in eius pectore amoris flamma vim caperet, etiam penè deferere cremum, voluptate victus, deliberaret. Tunc subito superna gratia respectus, ad semetipsum reuersus est: atque vrticarum & veprium iuxta densa succrescere frutera conspiciens, exutus indumento, nudum se in illis spinarum aculeis & vrticarum incensuris proiecit: ubique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera eduxit à corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Cumque bene poenaliter foris arderet, extinxit quod intus illicitè ardebat. Vicinè itaque peccatum, quia mutauit incendium. Ex quo videlicet tempore, sicut post discipulis ipse perhibebat, ita in eo est tentatio voluptatis edomita, vt tale aliquid in se minimè sentiret. Cœperunt

perunt postmodum multi iam mundum relinquere, atque ad eius magisterium festinare. Liber quippe a tentationis vitio; vero iure iam factus est virtutum magister. Vnde & per Moysen in Exodo præcipitur, vt Leuitæ a viginti quinque annis & supra, ministrare debeant: ab anno vero quinquagesimo, custodes vasorum fiant.

Petrus; Iam quidem prolati testimonij mihi aliquantum intellectus interlucet: sed tamen hoc plenius exponi postulo.

Gregorius; Liqueat, Petre, quod in iuuentute carnis tentatio ferueat, ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat. Vasa autem sacra, sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione sunt, sub esse eos ac seruire necesse est, & obsequijs laboribusq; fatigari. Cum vero iam mentis aetate tranquilla calor recesserit tentationis, custodes vasorum sunt: quia doctores animarum fiunt.

Petrus; Fateor, placet, quod dicis: sed quia prolati testimonij clausa referasti, quaeso, vt de vita iusti debeas ea, quae sunt inchoata, percurrere.

Gregorius; Recedente igitur tentatione, vir Dei quasi spinis erutis, ex culta terra, de virtutum segete feracius fructus dedit. Praeconio itaque eximia conuersationis celebre nomen eius habebatur. Non autem longè monasterium fuit, cuius congregationis pater defunctus est: omnisq; ex illo congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus, vt eis praesse deberet, petijt. Qui diu negando, distulit: suis illorumq; fratrum moribus se conuenire non posse praedixit: sed victus quandoq; precibus assensum dedit. Cumq; in eodem monasterio regularis vitae custodiam teneret, nulliq; vt prius, per actus illicitos in dexteram laeuamque partem deflectere a conuersationis itinere liceret: suscepti fratres insanè seuietes, semetipsos prius accusare ceperunt: quia hunc sibi praesse poposcerat, quorum scilicet tortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cumque sibi sub eo conspicerent illicita non licere, & se dolerent adsueta relinquere, durumque esset, quod in mente veteri cogebantur noua meditari: & quia grauis est semper prauis moribus vita bonorū, tractare de eius morte aliqui conati sunt: qui inuito consilio, venenum vino miscuerunt. Et cum vas vitreum, in quo ille pestifer potus habebatur, recumbenti patri ex more monasterij ad benedicendum fuisset oblatum, extensa manu Benedictus signum crucis edidit, & vas, quod longius tenebatur, eodem signo rupit: sicque contractum est, ac si in illo vase mortis, pro cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vitae: atque ilico surgens, vultu placido, mente tranquilla, conuocatos fratres alloquitur est, dicens; Misereatur vestri, fratres, omnipotēs Deus: quare in me ista facere voluistis? Nunquid non prius dixi vobis, quia vestris ac meis moribus minimè conueniret? Ite, & iuxta vestros mores patrem vobis quarite: quia posthac me habere minimè potestis. Tuncq; ad locum dilectae solitudinis redijt, & solus in superni spectatoris oculis habitauit secum.

Petrus; Minus patenter intelligo, quidnam sit, Habitauit secum.

Gregorius; Si sanctus vir contra se vnanimiter conspirantes, suaeque conuersationi longè dissimiles, coactos diu sub se tenere voluisset: forsasè sui vigoris vsum & modum tranquillitatis abscederet, atque a contemplationis lumine suae mentis oculum declinasset. Dumque quotidie illorum correptione fatigatus, minus curaret sua, & se forsitan relinqueret, & illos non inueniret. Nam quoties per cogitationis motum, nimium extra nos ducimur: & nos sumus, & nobiscum non sumus: quia nosmetipsos minimè videntes, per alia vagamur. An illū secum fuisse dicimus, qui in longinquam regionem abiit: portionem, quam acceperat, consumpsit: vni in ea ciuium adhaesit, porcos paut, quos & manducare videret siliquas, & esuriret: qui tamen cum postmodum coepit cogitare bona, quae perdidit, scriptum de illo est: In se reuersus, dixit: Quantū mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Si igitur secum fuit, vnde ad se redijt? Hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim: quia in sua semper custodia circumspectus, ante oculos conditoris se semper adspiciēs, se semper examinans, extra se mentis suae oculum non diuulgauit.

Petrus; Quid ergo, quod de Apostolo Petro scriptum est, dum de carcere ab angelo eductus fuisset: Qui ad se reuersus, dixit: Nunc scio verè, quia misit Dominus angelū suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudaeorum?

Gregorius; Duobus modis, Petre, extra nos ducimur: quia aut per cogitationis laeum sub nosmetipsos recidimus, aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos leuamur. Ille itaque, qui porcos paut, vagatione mentis & immunditia sub semetipsum leuamur.

Hh

cecidit.

cecidit: Iste verò, quem angelus soluit, eius mētem in ecstasim rapuit, extra se quidem, sed super semetipsum fuit. Vterque ergò ad se redijt: quandò & ille ab errore operis se collegit ad cor: & iste à contēplationis culmine ad hoc redijt, quod in intellectu communi vt priùs fuit. Venerabilis igitur Benedictus in illa solitudine habitabat secum, inquantum se intra cogitationis claustra custodiuit, nam quotiescunquē hunc contēplationis ardor in altum rapuit, se proculdubio sub se reliquit.

Petrus; Placet quod dicis, sed quæso respondeas, si deserere fratres debuit, quos semel suscepit?

Ministeriū
susceptum
num liceat
deserere.

Gregorius; Vt ego Petre existimo, ibi adunati æquanimiter portandi sunt malis vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni. Nam vbi omnimodò de bonis fructus deest, fit aliquandò de malis labor vacuus, maximè si è vicino causā suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. Vir itaque sanctus propter quem custo diendū staret, qui omnes vnanimiter se persequentes cerneret? Et sepe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundum non est: quia cum laborem suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vndè ille quoq; egregius predicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse, cui viuere Christus est, & mori lucrum: qui passionum certamina non solum ipse appetijt, sed ad toleranda hæc & alios accendit: Damasci persecutionem passus, vt posset euadere, murum, funem, sportamq; quaesuit, seque latenter deponi voluit. Nunquid non Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minore sibi fructum adesse conspiceret, & grauem laborem, ad laborem se alibi cum fructu seruaui. Fortis etenim præliator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quaesuit. Vndè idem quoque venerabilis Benedictus, si libenter audis, citius agnoscis, quia non tantos ipse indociles deseruit, quantos in locis alijs à morte animæ suscitauit.

Philip. 1.

Actor. 9.
2. Cor. 11.

Petrus; Ità esse vt doces, & manifesta ratio, & prolatum congruum testimoniū declarat. Sed quæso, vt de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas.

S. Benedi-
ctus 12. mo-
nasteria ex-
truit.

Gregorius; Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus signisque successeret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt seruitium cōgregati: ità vtilic duo decim monasteria cum omnipotentis Iesu Christi Domini opulacione construeret: in quibus statutis patribus duodenos monachos deputauit, paucos verò secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia aptius erudiri iudicauit. Cœpère etiam tunc ad eum Romanæ urbis nobiles & religiosi concurrere, suosq; ei filios omnipotenti Deo nutriēdos dare. Tunc quoq; bonæ spei suas soboles, Euty chius Maurum, Terullius verò patritius Placidum tradidit: è quibus Maurus iunior, cum bonis polleret moribus, magistri adiutor cœpit existere. Placidus verò puerilis adhuc indolis gerebat annos.

Cap. 4.

In vno autem ex eis monasterijs, quæ circumquaq; construxerat, quidam monachus erat, qui ad orationem stare non poterat: sed mox vt se fratres ad studium orationis inclinabant, ipse egrediebatur foràs, & mēte vaga, terrena aliqua & transitoria agebat. Cumque ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, ad virum Dei deductus est: qui ipse quoque stultitiam eius vehemēter increpauit, & ad monasterium reuersus, vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam die tertia ad vsum proprium reuersus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum seruo Dei ab eodem monasterij patre, quem constituerat, nunciatum fuisset, dixit; Ego venio, eumque per memetipsum emendo.

Diabolus
monachum
ab oratione
abstrahit.

Cumque vir Dei venisset ad idem monasterium, & constituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationem dedissent, adspexit, quod eundem monachum, qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per vestimenti simbrias foràs traheret. Tunc eidem patri monasterij, Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo secretè dixit: Nunquid non adspicitis, quis est, qui istum monachum foràs trahit? Qui respondentes, dixerunt; Non. Quibus ait; Oremus, vt vos etiam videatis, quem iste monachus sequitur. Cumque per biduum esset oratum, Maurus monachus vidit; Pompeianus verò eiusdem monasterij pater, videre non potuit. Die igitur alia, expleta oratione, vir Dei oratorium egressus, stantem foris monachū reperit, quem pro cæcitate cordis sui virga percussit: qui ex illo die nil persuasionis vltèrius à nigro iam puerulo pertulit, sed ad orationis studium immobilis permansit: sicque antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

Castigatus
virga mona-
chus, manet
conitans.

Cap. 5.

Ex his autem monasterijs, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant: & valdè erat fratribus laboriosum, quod semper ad lacum oportebat descendere, vt aquam haurire debuissent: maximè quia è deuexo montis latere erat graue

grane descendētib; in timore periculum. Tunc collecti fratres ex eisdem tribus monasterijs, ad Dei famulum Benedictum venerunt, dicentes: Laboriosum nobis est propter aquam quotidie vsq; ad lacum descendere, & idcirco necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos blandē consolans, dimisit: & nocte eadem cum paruo puero, nomine Placido, cuius superius memoriam feci, eiusdem montis rupem ascendit, ibiq; diutius orauit. Et oratione completa, tres petras in loco eodē pro signo posuit, atq; ad suum, cunctis illis nescientibus, monasterium redijt. Cumq; die alia ad eum pro necessitate aquæ prædicti fratres redijissent, dixit: Ite, & rupē illam, in qua tres super inicem positas petras inueneritis, in modico cauate: valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, vt vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, rupem montis, quam Benedictus prædixerat, iam sudārem inuenerunt. Cumq; in ea concuum locum fecissent, statim aqua repletus est: quæ tam sufficienter emanauit, vt nunc usq; vbertim defluat, atque ab illo montis cacumine vsque ad inferiora deriuetur.

Precibus è
rupe fontē
elicit.

Alio quoq; tempore Gotthus quidam pauper spiritu, ad conuersionē venit: quem Dei vir Benedictus libentissimē suscepit. Quadam verò die ei dare ferramentum iussit, quod ad falsis similitudinem falcastrum vocatur, vt de loco quodam vepres abscederet, quatenus illic hortus fieri deberet. Locus autem ipse, quem mundandum Gotthus susceperat, super ipsam lac ripam iacebat. Cumq; Gotthus idem densitatem veprium totius virtutis annisu succideret, ferrum de manubrio profiliens, in lacum cecidit: Vbi scilicet tanta erat aquarum profunditas, vt spes requirendi ferramenti nulla iam esset. Itaque ferro perditō, tremebundus ad Maurum monachum cucurrit Gotthus: damnū quod fecerat, nunciavit, & reatus sui poenitentiam egit. Quod Maurus quoque monachus mox Benedicto famulo Dei curauit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiēs, accessit ad lacum: tulit de manu Gotthi manubrium, & misit in lacum: & mox ferrum à profundo redijt, atque in manubrium intrauit. Qui statim ferramentum Gottho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contristari.

Cap. 6.

Insigne mi-
raculum.

Quadam verò die dum idem venerabilis Benedictus in cella consisteret, prædictus Placidus puer, sancti viri monachus, ad hauriendam de lacu aquam egressus est: qui vas, quod tenuerat, in aquam incautē submittens, ipse quoque cadēdo sequutus est. Quem mox vnda rapuit, & penē ad vnus sagittæ cursum, eum à terra introrsus traxit. Vir autē Dei intra cellam positus, hoc protinus agnouit, & Maurum festinē vocauit, dicens: Frater Maure, curre, quia puer ille, qui ad hauriendam aquam perrexerat, in lacum cecidit: iamque eum longius vnda trahit. Res mira, & post Petrum Apostolū inusitata. Benedictione etenim postulata atque percepta, ad patris sui imperium concitus perrexit Maurus, atque vsque ad eum locum, quo ab vnda deducebatur puer, per terram se ire existimans, super aquam cucurrit, eumque per capillos tenens, cursu rapido redijt. Qui mox vt terram tetigit, ad se reuersus, post tergum respexit, & quia super aquas cucurrisset, agnouit: & quod præsumere non potuisset vt fieret, miratus extremum factum. Reuersus itaque ad patrem, rem gestam retulit. Vir autē venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed illius obedientiæ deputare coepit. At contrā Maurus pro solo eius imperio factum dicebat: seque consciū in illa virtute nō esse, quam nescius fecisset. Sed in hac humilitatis mutua & amica contentione accessit arbiter puer, qui creptus est: nanque dicebat: Ego cum ex aqua traherer, super caput meum melotem Abbatis videbam, atque ipsum me ex aquis educere considerabam.

Cap. 7.

Maurus cur-
rit super
aquas.

Petrus: Magna sunt valdē, quæ narras, & multorum adificationi profutura: ego autem boni viri miracula quo plūs bibo, eo plūs sitio.

Gregorius: Cum iam loca eadem in amorem Domini nostri Iesu Christi, longē lateq; feruescerent, & secularem vitam multi relinquerent, & sub leui redemptoris iugo cervicem cordis edomaret: sicut mos prauorum est, inuidere alijs virtutis bonū, quod ipsi habere non appetunt: vicinæ ecclesiæ presbyter, Florentius nomine, huius nostri subdiaconi Florētij auus, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studijs coepit amulari: eiusq; cōuersationi derogare, quosq; etiam posset, ab illius visitatione compescere. Cumq; iam se conspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque opinionis eius præconio indefinenter vocari: inuidiæ facibus magis magisque succensus, deterior fiebat: quia conuersationis illius appetebat habere laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus, ad hoc vsque perductus est,

Cap. 8.

Florentius
presbyter
necem ma-
chinatur
sancto viro.

vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panem quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit: sed eum, quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectiois illius ex vicina sylua coruus venire consueverat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset, panem, quem presbyter transmisserat, vir Dei ante coruum proiecit, eiq; præcepit, dicens; In nomine Iesu Christi Domini nostri tolle hunc panem, & tali eum in loco projice, vbi à nullo hominum possit inueniri. Tunc coruus aperto ore, expansis alis, circa eundem panem cœpit discurrere, & erocitare, ac si aperte diceret, & obedire se velle, & tamen iussu implere non posse. Cui vir Domini præcipiebat, iterum atque iterum dicens; Leua leua securus, atque ibi projice, vbi inueniri non possit. Quem diu demoratus, quandoq; coruus mordit, leuauit, & recessit. Post trium verò horarū spatium, abiecto pane, rediit, & de manu hominis Dei annonam, quam consueuerat, accepit. Venerabilis autem pater contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns, illi magis quam sibi doluit.

Nititur per
dere animas
discipulorum
S. Benedicti

Sed prædictus Florentius, quia magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accedit: ita vt in horo cella, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret, quæ coram eis sibi iniuicem manus tendentes, & diutius ludentes, illorum mentes ad pueritatem libidinis inflammarent. Quod vir sanctus de cella conspiciens, lapsusq; adhuc tenerioribus discipulis pertimescens, idq; pro sua solius persecutione fieri pertractans: inuidia locum dedit, atq; oratoria & cuncta quæ construxerat, sub statutis præpositis adiunctisq; fratribus ordinauit, & paucis secum monachis ablatis, habitationem mutauit loci. Moxq; vt vir Dei eius odia humiliter declinauit, hunc omnipotens Deus terribiliter percussit. Nam cum prædictus presbyter, stans in solario, Benedictum discessisse cognosceret & exultaret, per durante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum tantum, in quo stabat, solarium cecidit, & Benedicti hostem coterens extinxit. Quod viri Dei discipulus, Maurus nomine, statim venerabili patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix, decem millibus aberat, estimaui esse nunciandum, dicens: Reuertere, quia presbyter, qui te persequebatur, extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in grauib; lamentis dedit: vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit. Quæ de re factum est, vt eidem quoque discipulo poenitentiam indiceret, quod mandans talia, gaudere de inimici interitu præsumpsisset.

Percutitur
à Deo.

Exod. 17.
4. Reg. 6.
Matth. 14.
3. Reg. 17.
2. Reg. 1.

Petrus; Mira sunt & multum stupenda, quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta, Moysen: in ferro verò, quod ex profundo aquæ redijt, Eliseum: in aquæ itinere, Petrum: in corui obedientia, Eliam: in luctu autem mortis inimici, Dauid video, & perpendo quia vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit.

Iohan. 1.

Gregorius; Vir Domini Benedictus, Petre, vnus Dei spiritū habuit, qui per cōcessę redemptionis gratiam, electorum corda omnium impleuit, de quo Iohānes dicit; Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. De quo rursus scriptum est; De plenitudine eius nos omnes accepimus. Nam sancti Dei homines potuerunt à Domino virtutes habere, nō etiam alijs tradere. Ille autem signa virtutis dedit subditis, qui se daturum signum Ionæ promisit inimicis, vt coram superbis mori dignaretur, coram humilibus resurgere: quatenus & illi viderent, quod contemnerent, & isti, quod venerates amare debuissent. Ex quo mysterio actum est, vt dum superbi adspiciunt despectum mortis, humiles contra mortem acciperent gloriam potestatis.

Ibidem.

Matth. 11.

Petrus; Quæso te, post hæc ad quæ loca vir sanctus migrauerit, vel si aliquas in eis virtutes postmodum ostenderit, innotescere.

Innotescere,
actiue dicit.

Gregorius; Sanctus vir ad alia demigrans, locum, non hostem mutauit. Nam tanto post grauiora prælia pertulit, quanto contra se aperte pugnantem ipsum malitię magistrum inuenit. Castrum nanque, quod Cassinum dicitur, in excelsi montis latere situm est: qui videlicet mons distenso sinu hoc idem castrum recipit, sed per tria millia in altum se subrigens, velut ad aëra cacumen tendit. Vbi vetustissimum sanum fuit, in quo ex antiquorum more gentilium, à stulto rusticorū populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dæmonum luci succreuerant, in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificijs sacrilegis insudabat. Illuc itaque vir Dei perueniens, contriuit idolum, subuertit aram, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis, oraculum B. Martini: vbi verò ara eiusdem Apollinis fuit, oraculū S. Iohannis construxit, & commorantem circumquaque multitudinem, prædicatione continua ad fidem vocabat. Sed hæc antiquus hostis tacite non ferens, non occultè vel per somnium, sed

Castrū Cassinense.

Arā Apollinis euerit.

sed

sed aperta visione eiusdem patris oculis sese ingerebat, & magnis clamoribus vim se peti cōquereretur: ita ut voces illius etiā fratres audirēt, quanuis imaginē minimē cernerent. Ut enim discipulis suis venerabilis pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hostis terribilis & succensus apparebat, qui in eum ore oculisq; flammantibus sœuire videbatur. Iam verò quæ diceret, audiebant omnes. Prius enim hunc vocabat ex nomine. Cui cum vir Dei minimē responderet, ad eius mox contumelias erumperebat. Nam cum clamaret dicens, Benedicte Benedicte! & eum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinūs adiungebat, Maledicte, maledicte, & non Benedicte, quid mecum habes? quid me persequeris? Sed iam nunc expectanda sunt contra Dei famulum antiqui hostis noua certamina? cui pugnam quidem volens intulit, sed occasiones victoriæ miniftrauit inuitus.

Quadam die dum fratres habitacula eiusdem cellæ construerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerunt. Cumque eum duo vel tres mouere non possent, plures adiūcti sunt: sed ita immobilis mansit, ac si radicitus in terra teneretur: ut palam daretur intelligi, quod super eum ipse per se antiquus hostis sederet, quē tantorum virorum manus mouere non possent. Difficultate igitur facta, ad virū Dei missum est, ut veniret, & orando hostem repelleret, ut lapidem leuare possent. Qui mox venit, & orationem faciens, benedictionem dedit? & tanta lapis celeritate leuatus est, ac si nullum prius pondus habuisset.

Tunc in conspectu viri Dei placuit, ut in eodem loco terram foderent. Quam dum fodiendo altius penetrarent, æreum illic idolum fratres inuenerunt. Quo, ad horā casu in coquinam proiecto, exire ignis repente visus est, atque in cunctorum monachorum oculis, quia omne eiudem coquinæ ædificium consumeretur, ostendit. Cumque iacendo fratres aquam ad ignem quasi extinguendo perstreperēt, pulsatus eodem tumultu vir Dei aduenit. Qui eundem ignem in oculis fratrum esse, in suis verò non esse considerans, caput protinūs in orationem flexit, & eos, quos phantastico reperit igne deludi, vocauit fratres, monuit ut oculos suos signarent, ut & sanū illud coquinæ ædificium assistere cernerent, & flammam, quas antiquus hostis finxerat, non viderent.

Rursus dum fratres parietem, quia res ita exigebat, paulò altius erigerent, vir Dei in orationis studio intra cellæ suæ claustra morabatur. Cui antiquus hostis insurgens apparuit, & ei, quod ad laborantes fratres pergeret, indicauit. Quod vir Dei per nunciū celerimē fratribus indicauit, dicens, Fratres, cautē vos agite: quia ad vos hac hora malignus spiritus venit. Is qui mandatū detulit, vix verba compleuerat, & malignus spiritus eundem parietē, qui ædificabatur, euertit, atq; vnum puerulum monachū, cuiusdam curialis filium, opprimens ruina contriuit. Contristati omnes ac vehementer afflicti, non damno parietis, sed contritione fratris, venerabili patri Benedicto celeriter cum grauicollu nunciarunt. Tunc idem pater Benedictus dilaceratū puerum ad se deferri iubet. Quem portare non nisi in sago potuerunt: quia collapsi saxa parietis, non solum eius membra, sed etiā ossa contriuerant. Præcepitq; vir Dei statim eū in cella sua in psialtho, quod vulgò matta vocatur, quo orare cōsueuerat, projici: missisq; forās fratribus, cellā clausit: qui orationi instantius, quam solebat, incubuit. Mira res, eadē hora hunc incolumem, atq; ut prius valentē, ad eundē iterum laborem misit, ut ipse quoq; parietē cum fratribus perficeret, de cuius se interitu antiquus hostis Benedicto insultare credidisset.

Cœpit verò inter ista vir Dei prophetiæ etiā spiritu pollerē, ventura prædicere, præsentibus etiam absentia nunciare. Mos etenim cellæ fuit, ut quotiēs ad responsum aliquod egredierentur fratres, cibum potumq; extra cellam minimē sumerent. Cumque hoc de vsu regulæ sollicitē seruarietur, quadam die ad responsum fratres egressi sunt, & in eo tardiori compulsi sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosam foeminā nauerant, cuius ingressi habitaculum, sumpserunt cibum. Cumq; iam tardius ad cellam rediissent, benedictionem patris ex more petierunt. Quos ille protinūs percōtatus est, dicens, Vbi comedistis? Qui responderunt, Nusquam. Quibus ille ait: Quare ita mentimini? Nunquid illius talis foeminæ habitaculum non intrastis? Nunquid hos atq; illos cibos non accepistis? Nunquid tot calices non bibistis? Cumque eis venerabilis pater & hospitium mulieris, & genera ciborum, & numerum potionum diceret, cognoscen-
tes cuncta, quæ egerant, ad eius pedes tremefacti ceciderunt, & se deliquisse confessi sunt. Ipse autem protinūs culpæ pepercit, perpendens quod in eius absentia ultra non facerent, quem præsentem sibi esse in spiritu scirent.

Frater quoque Valentiniani, eius monachi, cuius superius memoriam feci, vir erat
Hh 3 laicus,

laicus, sed religiosus. Qui vt serui Dei orationē perciperet, & germanum fratrem videret; annis singulis de loco suo ad cellam eius ieiunus venire cōsueuerat. Quadam igitur die dum iter ad monasterium faceret, sese illi alter viator adiunxit; qui sumēdos cibos in itinere portabat. Cumq; iam hora tardior excreuisset, dixit; Veni frater, sumamus cibum, nē lassetur in via. Cui ille respondit; Absit frater, hoc nō faciam; quia ad venerabilem patrem Benedictum ieiunus semper peruenire consueui. Quo responso percepto, ad horam conuiator tacuit. Sed cū post hoc aliquantulū itineris spatiū egissent, rursus admonuit, vt manducarent. Noluit consentire, qui ieiunus peruenire decreuerat. Tacuit quidem, qui ad manducandum inuitauerat; & cum eo ieiunus adhuc pergere modicum consensit. Cumq; iter longius agerēt, & eos tardior hora fatigaret ambulantes; inuenerunt in itinere pratum & fontem, & quæque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conuiator ait; Ecce aquam, ecce pratum, ecce amoenus locus, in quo possumus refici & parū quietescere, vt valeamus iter nostrū postmodum incolumes explere. Cū igitur & verba auribus, & loca oculis blandirētur, tertia admonitione persuasus, consensit & comedit: vespertina verò hora peruenit ad cellā.

Obijcit cui-
dam, quod
absens com-
miserat.

Presentatus aut venerabili Benedicto patri, sibi orationē petijt: sed mox ei vir sanctus hoc, quod in via egerat, improperauit, dicens; Quid est, frater, quod malignus hostis, qui tibi per conuiatorem tuum locutus est, semel tibi persuadere non potuit, secundò non potuit, tertio verò persuasit; & te ad hoc quod voluit, superauit? Tunc ille reatū infirmæ suæ mentis agnoscens; eius pedibus prouolutus, tanto magis cœpit culpam deslere & erubescere, quanto se cognouit etiam absentem in Benedicti patris oculis deliquisse.

4. Reg. 5.

Petrus; Ego sancti viri præcordijs Elisæi spiritum video inesse; qui absentis discipulo præsens extitit.

Cap. 14.

Gregorius; Oportet, Petre, vt interim sileas, quatenus adhuc maiora cognoscas. Gothorum nanque temporibus, cū rex eorum Totila sanctū virum prophetia habere spiritum audisset, ad eius monasterium pergens, paulò longius substitit, eique se venturum esse nunciavit. Cui dum protinus mandari de monasterio fuisset vt veniret, ipse, sicut perfida mētis fuit, an vir Dei prophetiæ spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam verò eius spatharius Riggo dicebatur, cui calceamēta sua præbuit, eumq; indui vestibus regalibus fecit, quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominem præcepit. In cuius obsequio tres, qui sibi præ cæteris adherere consueuerāt, comites militi, scilicet Vultericum, Rudericum & Blindinum, vt ante serui Dei oculos ipsum regē Totilam esse simulantes, eius lateri obambularēt; cui alia quoque obsequia, alios spatharios præbuit, vt tam ex eisdem obsequijs, quàm ex purpureis vestibus rex esse putaretur. Cumque idem Riggo decoratis vestibus, obsequētum frequentia comitatus, monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminens sedebat. Quem venientem cōspiciens, cū iam ab eo audiri potuisset, clamauit, dicens; Pone fili, pone hoc quod portas, non est tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præsumpsisset, expauit, omnesque qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ cōsternati sunt. Surgentes autem, ad cum minimè propinquare præsumperunt: sed ad suum regē reuersi, nunciauerunt trepidi, in quanta velocitate fuerant deprehensi.

Cap. 15.
En barbari
regis erga
sanctū virū
reuerentia.

Tunc per se idem Totila ad Dei hominē accessit: quē cū longē sedentē cerneret, non ausus accedere, sese in terram dedit. Cui cū vir Dei bis terve diceret, Surge, sed ipse ante eum de terra erigere se, non auderet: Benedictus Christi Iesu famulus per semetipsum dignatus est accedere ad regē, prostratumq; de terra leuauit, & de suis adibus increpauit, atq; in paucis sermonibus cuncta, quæ illi erant ventura, prænunciavit, dicens; Multa mala facis, multa mala fecisti: iam aliquandò ab iniquitate conquiesce. Equidē Romam ingressurus es, mare transiturus; nouē annis regnans, decimo morieris. Quibus auditis, rex vehementer territus, oratione petita recessit: atque ex illo iam tempore minus crudelis fuit; & nō multò post Romam adiit, ad Siciliam perrexit. Anno autē regni sui decimo, omnipotentis Dei iudicio regnū cum vita perdidit. Præterea

Episcopus
Canusinus.

S. Benedicti
vaticinium
de Roma.

Canusina antistes ecclesiæ ad eundem Dei famulum venire cōsueuerat, quem vir Dei pro vitæ suæ merito valdè diligebat. Is itaque dum cum illo de ingressu regis Totilæ & Romanæ vrbs perditione colloquium haberet, dixit; Per hunc regem ciuitas ista destruetur, vt iam ampliùs non inhabitetur. Cui vir Domini respondit; Roma à gentibus non exterminabitur; sed tempestatibus, coruscis, turbinibus ac terræ motu fatigata, marcescet in semetipsa. Cuius pphetiæ mysteria nobis iam facta sunt luce clariora; in hac vrbe dissoluta mœnia, euerfas domus, destructas ecclesias turbine cernimus, eiusq; edifi-

edificia, longo senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prostrantur videmus; quantum hoc Honoratus eius discipulus, cuius mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse se perhibet: sed quia hoc dixerit, dictum sibi à fratribus fuisse restatur.

Eodem quoque tempore quidam Aquinensis ecclesie clericus demonio vexabatur; ^{Cap. 16.} qui à venerabili viro Constantio, eiusdem ecclesie antistite, per multa fuerat martyrum loca transfusus, ut sanari potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei sanitatis donum tribuere; ut quanta esset in Benedicto gratia, demonstrarent. Ductus itaque est ad omnipotentis Dei famulum Benedictum; qui Iesu Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsessio homine protinus expulit. Cui sanato precepit, dicens: ^{Curat demoniacum.} Vade, & posthac carnem non comedas, ad sacrum ordinem nunquam accedere presumas; quacunque autem die ad sacrum ordinem accedere presumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Discessit igitur clericus sanus; & sicut terrere solet animum poena recens, ea, quae vir Dei preceperat, interim custodiuit. Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibi met superponi in sacris ordinibus cerneret; verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit, ^{Vide viti- nem Dei.} atque ad sacrum ordinem accessit; quem mox is, qui reliquerat, diabolus tenuit, eumque vexare, quousque animam eius excuteret, non cessauit.

Petrus: Iste vir Dei diuinitatis, ut video, etiam secreta penetravit; quia perspexit hunc clericum idcirco diabolo traditum, ne ad sacrum ordinem auderet accedere.

Gregorius: Quare diuinitatis secreta non nosset, qui diuinitatis precepta seruaret; cum scriptum sit: ^{1. Cor. 6.} Qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo?

Petrus: Si vnus sit cum Domino spiritus, qui Domino adhæret, quid est, quod iterum idem egregius prædicator dicit? ^{Rom. 11.} Quis cognouit sensum Domini, aut quis consilia eius fuit? Valde enim esse inconueniens videtur, eius sensum, cum quo vnus factus fuerit, ignorare.

Gregorius: Sancti viri, in quantum cum Deo vnus sunt, sensum Domini non ignorant. Nam idem quoque Apostolus dicit: ^{1. Cor. 2.} Quis enim scit hominum, quae hominis sunt, nisi spiritus hominis, qui est in ipso? Ita & quae Dei sunt, nemo cognouit, nisi spiritus Dei, qui ut se ostenderet nosse, quae Dei sunt, adiunxit? Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est. Hinc iterum dicit: ^{Ibidem.} Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae præparauit Deus diligentibus se: nobis autem reuelauit per spiritum suum.

Petrus: Si ergo eidem Apostolo ea, quae Dei sunt, per Dei spiritum sunt reuelata; quomodo super hoc, quod proposuit, premisit, dicens: ^{Rom. 11.} O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Sed rursum mihi hæc dicenti, alia suboritur quaestio. Nam Dauid propheta Domino loquitur, dicens: ^{Psal. 108.} In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui. Et cum minus sit nosse, quam etiam pronunciaré; quid est, quod Paulus incomprehensibilia esse Dei iudicia asserit? Dauid autem se omnia non solum nosse, sed etiam in labijs pronunciaisse testatur?

Gregorius: Ad vtraque hæc tibi superius sub breuitate respondi, dicens; quod sancti viri, in quantum cum Domino vnus sunt, sensum Domini non ignorant. Omnes enim, qui deuotè Dominum sequuntur, etiam deuotione cum Deo sunt; & adhuc carnis corruptibilis grauati pondere, cum Deo non sunt: occultaque Dei iudicia, in quantum ^{Iudicia Dei occulta ut sciat sancti, itemque nesciant, dum sunt in terris.} in quantum disiuncti sunt, nesciunt: quia enim secreta eius adhuc perfecte non penetrant, incomprehensibilia eius iudicia esse testantur. Qui vero mente ei inhaerent, atque inhaerendo vel sacris scripturae eloquijs, vel occultis reuelationibus, in quantum accipiunt, cognoscunt: hæc & nouerunt, & pronunciant. Iudicia enim, quae Deus tacet, nesciunt: quae Deus loquitur, sciunt. Vnde & Dauid propheta, cum dixisset: ^{In labijs meis pronunciaui omnia iudicia:} protinus addidit, ^{Oris tui:} ac si aperte dicat: ^{Illa ego iudicia & nosse & pronunciaisse potui, quae te dixisse cognoui.} Nam ea, quae ipse non loqueris, à nostra proculdubio cognitione abscondis. Concordat ergo propheta Apostolicaque sententia: quia & incomprehensibilia sunt Dei iudicia; & tamen quae de ore eius prolata fuerint, humanis labijs pronunciantur: quoniam sciri ab hominibus & prolata per Deum possunt, & occulta non possunt.

Petrus: In obiectione meae quaestionula patuit causa rationis. Sed quaeso te, si qua sunt adhuc de viri huius virtute, subiunge.

Gregorius: Vir quidam nobilis, Theoprobis nomine, eiusdem Benedicti patris ^{Cap. 17.} fuerat admonitione conuersus: qui pro vitæ suae merito magnam apud eum familiaritatis

Prædicium
ex ædium
cenobij
sui.

tatis fidutiam habebat. Hic cum quadam die eius cellam esset ingressus, hunc amarissimè flentem reperit. Cumque diù subsisteret, eiusque non finiri lachrymas videret, nec tamen, ut vir Dei consueverat, orando plangeret, sed mœrendo, quænam causa tanti luctus existeret, inquisiuit. Cui vir Dei illic respondit; Omne hoc monasterium, quod construxi, & cuncta, quæ fratribus præparavi, omnipotentis Dei iudicio gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, ut mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobos audiuit, nos autem cernimus, qui destructum modò à Longobardorum gente eius monasterium scimus. Nocturno enim tempore, quiescentibus fratribus, nupèr illic Longobardi ingressi sunt: qui diripientes omnia, ne vnum quibus hominem illic tenere potuerunt: sed implevit omnipotens Deus, quod deli famulo Benedicto promiserat, ut si res gentibus traderet, animas custodiret. *Qua* in re Pauli vicem video tenuisse Benedictum; cuius dum nauis rerum omnium iacturam per tulit, ipse in consolatione vitam omnium, qui cum comitabantur, accepit.

A. & 29.

Cap. 18.

Furtum videt in spiritu.

Quodam quoque tempore Exhilaratus noster, quem ipse cõuersum nõsti, transfusus à domino suo fuerat, ut Dei viro in monasteriũ vino plena duo lignea vascula, quæ vulgo flascones vocantur, deferret? qui vnum detulit, alterum verò pergens, in itinere abscondit. Vir autem Domini, quem facta absentia latere non poterant, vnum cum gratiarum actione suscepit, & discedentem puerum monuit, dicens; Vide fili, nè de illo flascone, quem abscondisti, bibas: sed inclina illum cautè, & inuenies, quid intus habet. Qui confusus valdè, à Dei homine exiuit. Et reuersus, volens adhuc probare, quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpens egressus est. Tunc prædictus Exhilaratus puer per hoc, quod in vino reperit, expauit malum quod fecit.

Cap. 19.

Cernit absens mappulas dari monacho.

Non longè autem à monasterio vicus erat, in quo nõ minima multitudo hominum ad fidem Dei ab idolorum cultu, Benedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi quoque quædam sanctimoniales fœminæ inerant, & crebrò istuc pro exhortandis animabus fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadam verò die misit ex more: sed is, qui missus fuerat, monachus, post admonitionem factam, à sanctimonialibus fœminis rogatus mappulas accepit, sibi que eas abscondit in sinu. Qui mox ut reuersus est, eum vir Dei vehementissima amaritudine cœpit increpare, dicens; Quomodo ingressa est iniquitas in sinum tuum? At ille obstupuit, & quid egisset oblitus; vnde corripiebatur ignorabat. Cui ait; Nunquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibi que eas in sinu misisti? Qui mox eius vestigijs prouolutus, stultè se egisse poenituit, & eas, quas in sinu absconderat, mappulas abiecit.

Cap. 20.

Occultas videt monachi cogitationes.

Quadam quoque die, dum venerabilis pater vespertina iam hora corporis alimenta perciperet, eius monachus cuiusdam defensoris filius fuerat, qui ei ante mensam lucernam tenebat. Cumque vir Dei ederet, ipse autem cum lucernæ ministerio ad stare, cœpit per superbiæ spiritum in mente sua tacitus voluere, & per cogitationem dicere: Quis est hic, cui ego manducanti assisto, lucernam teneo, seruitium impendo? Quis sum ego, ut isti inseruiam? Ad quem vir Dei statim conuersus, vehementer cœpit eum increpare, dicens; Signa cor tuum frater. Quid est, quod loqueris? signa cor tuum. Vocatisque statim fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli: ipsum verò iussit à ministerio recedere, & sibi hora eadem quietum sedere. Qui requisitus à fratribus, quid habuerit in corde, per ordinem narrauit, quanto superbiæ spiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat. Tunc liquidò omnibus patuit, quòd venerabilem Benedictum latere nil posset, in cuius auribus tacitè etiam cogitationis verba sonuissent.

Cap. 21.

Farina diuinitus allata.

Alio quoque tempore in eadem Campaniæ regione fames incubuerat, magna que omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque in Benedicti monasterio triticum deerat. Panes verò penè omnes consumpti fuerant, ut non plusquam quinque ad refectiois horam fratribus inueniri potuissent. Cumque eos venerabilis pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursum promissione subleuare, dicens; Quarè de panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinae modij ante fores cellæ in saccis inuenti sunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus transmisisset, nunc vsque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egestate dubitare.

Petrus; Dic, quæso te: nunquid non credendum est, huic Dei famulo semper prophetiæ

phetiæ spiritum adesse potuisse, an per interualla temporum eius mentem prophetiæ spiritus implebat?

Gregorius; Prophetiæ spiritus, Petre, prophetarum mentes non semper irradiat: quia sicut de sancto spiritu scriptum est, Vbi vult spirat: ita sciendum est, quia & quando vult adspirat. Hinc est enim, quod Nathan à regere requisitus, si construere templum posset, prius consensit, & postmodum prohibuit. Hinc est, quod Elisæus cum stentem mulierem cerneret, causamque nescisset, ad prohibentem hanc puerum dicit: Dimitte eam, quia anima eius in amaritudine est, & Dominus celauit à me, & non indicauit mihi. Quod omnipotens Deus ex magna pietatis dispensatione disponit: quia dum prophetiæ spiritum aliquando dat, & aliquando subtrahit, prophetantium mentes & eleuat in celsitudine, & custodit in humilitate: vt & accipientes spiritum, inueniant quid de Deo sint: & rursùm prophetiæ spiritum non habentes, cognoscant quid sint de semetipsis.

Petrus; Ita hoc esse, vt afferis, magna ratio clamat: sed, quæso, de venerabili patre Benedicto quicquid adhuc animo occurrit, exequere.

Gregorius; Alio quoque tempore à quodam fideli viro fuerat rogatus, vt in eius prædio iuxta Taracensem urbem, missis discipulis suis, construere monasterium debuisset. Qui roganti consentiens, deputatis fratribus patrem constituit, & quis ei secundus esset, ordinauit. Quibus cunctibus spondit, dicens: Ite, & die illo ego venio, & ostendo vobis, in quo loco oratorium, in quo refectorium fratrum, in quo susceptionem hospitum, vel quæque sunt necessaria, ædificare debeatis. Qui benedictione percepta, ilico perrexerunt, & constitutum diem magnopere præstolantes, parauerunt omnia, quæ his, qui cum tanto patre venire potuissent, videbantur esse necessaria. Nōtè vero eadem, qua promissus illucescebat dies, eidem seruo Dei, quem illic patrem constituerat, atque eius præposito, vir Domini in somnis apparuit, & loca singula, vbi quid ædificare debuissent, subtiliter designauit. Cumque vtrique à somno surgerent, sibi inuicem, quid viderant, retulerunt. Non tamen visioni illi omnimodò fidem dantes, virum Dei, sicut se venire promiserat, expectabant. Cumque vir Dei constituto die minimè venisset, ad eum cum mœore reuersi sunt, dicentes: Expectauimus pater, vt venires, sicut promiseras, & nobis ostenderes, vbi quid ædificare deberemus, & non venisti. Quibus ipse ait: Quare fratres, quare ista dicitis? Nunquid sicut promisi, non veni? Cui cum ipsi dicerent: Quando venisti? respondit, Nunquid vtrisque vobis dormientibus non apparui, & loca singula designaui? Ite, & sicut per visionem vidistis, omne habitaculum monasterij ita construite. Qui hæc audientes, vehementer admirati, ad prædictum prædium sunt reuersi, & cuncta habitacula, sicut ex reuelatione didicerant, construxerunt.

Petrus; Doceri velim, quo fieri ordine potuit, vt longè iret, responsum dormientibus diceret, quod ipsi per visionem audirent, & recognoscerent.

Gregorius; Quid est quod perscrutans rei gesta ordinem, ambigis Petre? Liqueat profecto, quia nobilioris naturæ est spiritus, quam corpus. Et certè, scriptura teste, nouimus quod propheta ex Iudæa subleuatus, repente est cum prandio in Chaldæa depositus, quo videlicet prandio prophetam refecit, seque repente in Iudæa iterum inuenit. Si igitur tam longè Abacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum, si Benedictus pater obtinuit, quatenus iret per spiritum, & fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret: vt sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iste ad institutionem spiritualis vitæ spiritaliter pergeret?

Petrus; Manus tuæ locutionis, tersit meæ (fateor) dubietatem mentis, sed velim nōstè, in communi locutione qualis iste vir fuit.

Gregorius; Vix ipsa, Petre, cōmunis eius locutio à virtutis erat pōdere vacua: quia cuius cor sese in alta suspenderat, nequaquam verba de ore illius incassum cadebant. Si quid verò vnquam nō iam decernendo, sed minādo diceret, tātās vires sermo illius habebat, ac si hoc non dubiè atque suspensè, sed iam per sententiam protulisset. Nam longè ab eius monasterio duæ quædam sanctimoniales fœminæ, nobiliori genere exortæ, in loco proprio cōuersabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ vsum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parare ignobilitatem mentis, vt minùs se in hoc mundo despiciant, qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt: necdum prædictæ sanctimoniales fœminæ perfectè linguam suam sub habitibus sui frenò restrinxerant, & eundem religiosum virum, qui ad exteriora necessaria eis obsequiū præbebat, incautis sapè sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contum-

Misatur ex
communicationem lin-
guis proca-
cibus.

Illius excō-
municatio-
nis commi-
natæ vis.

tumelias, enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit, dicens: Corrigite linguam vestram? quia si non emendaueritis, excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiã non proferendo intulit, sed minando. Illæ autem à pristinis moribus nihil mutata, intra paucos dies defunctæ sunt; atq; in ecclesia sepultæ. Cumque in eadem ecclesia Missarum solennia celebrarentur, atque ex more diacōnus clamaret, Si quis non communicat, det locum: nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino offerre consueuerat, eas de sepulcris suis progredi & exire videbat. Quod dum sapius cerneret, quia ad vocem diaconi clamantis exibant foras, atque intra ecclesiam permanere non poterant, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei illis adhuc uiuentibus mandauit. Eas quippe se communionem priuare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tunc seruo Dei cum graui mœrore indicatum est: qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite; & vterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset immolata, & à diacono iuxta morem clamatum est, vt non communicantes, ab ecclesia exirent; illæ exire ab ecclesia vterius visæ non sunt. Quæ ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communionem priuati sunt, minimè recederent, communionem à Domino per seruum Domini recepissent.

Petrus; Mirum valdè, quod dicis, quanuis venerabilem & sanctissimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas soluere in illo iam inuisibili iudicio constitutas.

Marth. 16.
Absoluti pos-
sunt animæ
etiam cor-
porib' exu-
itæ.

Gregorius; Nunquidnam, Petre, in hac adhuc carne non erat, qui audiebat: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quæ solueris super terram, soluta erunt & in cælis: Cuius nunc vicem ligando & soluendo obtinēt, qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra, cæli & terræ conditor in terram venit è cælo: atque vt iudicare caro etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est factus pro hominibus Deus caro: quia indè surrexit vltra se infirmitas nostra; vnde sub se infirmata est firmitas Dei.

Petrus; Cum virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum.

Cap. 24.

Pœna ino-
bedientie.

Effectus
corporis
Christi.

Gregorius; Quadam quoquè die, dum quidam eius puerulus monachus parentes suos vltra, quàm deberet, diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exiisset; eodem die mox, vt ad eos peruenit, defunctus est. Cumque esset sepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentum est: quod rursus tradere sepulture curauerunt. Sed sequenti die iterum proiectum exterius atque inhumatum, sicut prius, inuenerunt. Tunc concitè ad Benedicti patris vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem Dominici corporis dedit, dicens; Ite, atque hoc Dominici corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite; & sic sepulturæ eum tradite. Quod dum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit; nec vltra proiecit. Perpendis Petre, apud Iesum Christum Dominum cuius meriti iste vir fuerit; vt eius corpus etiam terra proiecerit, qui Benedicti gratiam non haberet?

Petrus; Perpendo planè, & vehementer stupeo.

Cap. 25.

Instabilis
monachus
draconem
videt.

Gregorius; Quidam autem eius monachus mobilitati mentis deditus erat; & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum vir Dei assidue corripere, & frequenter admonere, ipse verò nullo modo consentiret in congregatione persistere; atque importunis precibus, vt relaxaretur immineret: quadam die idem venerabilis pater, nimirum eius tædio affectus; iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasterium exiit, contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumque eum idem draco, qui apparuerat, deuorare vellet; coepit ipse tremens & palpitans magnis vocibus clamare, dicens; Succurrite succurrite: quia draco iste me deuorare vult. Currētes autem fratres, draconem minimè viderunt; sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reducerunt. Qui statim promissit nunquam se esse à monasterio recessurum; atque ex hora eadem in sua promissione permansit: quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat; quem prius non videndo sequebatur.

Cap. 26.

Sed neque hoc silendum puto, quod illustri viro Antonio narrante cognoui, qui aiebat patris sui puerum morbo elephantino fuisse correptum, ita vt iam pilis cadentibus, cutis intumesceret; atque incrementem saniem occultare non posset. Qui ad virum Dei ab eodem patre eius missus est; & salutem suam sub omni celeritate restitutus.

Cap. 27.

Neque illud taceam, quod eius discipulus; Peregrinus nomine, narrare consue-
rat:

rat: quia die quadam fidelis vir quidam necessitate debiti compulsus, vnum fore sibi remedium credidit, si ad Dei virum pergeret, & quæ cum vrgeret debiti necessitas, indicaret. Venit itaque ad monasterium, omnipotentis Dei famulum reperit: quia à creditore suo pro duodecim solidis grauius affligeretur, intimauit. Cui venerabilis pater nequaquam se habere duodecim solidos, respondit, sed tamen eius inopiam blanda locutione consolatus, ait: Vade, & post biduum reuertere: quia deest hodie, quod tibi debeam dare. In ipso autem biduo more suo in oratione fuit occupatus. Cumque die tertio is, qui necessitate debiti affligebatur, redijt, super arcam monasterij, quæ erat frumento plena, subito tredecim solidi sunt inuenti. Quos vir Dei deferri iussit, & afflicto petitori tribuit, dicens, vt duodecim redderet, & vnum in expensis proprijs haberet. Sed ad ea nunc redeam, quæ eius discipulis, in libri huius exordio prædictis, referentibus agnouit. Quidam vir grauisima aduersarij sui æmulatione laborabat, cuius ad hoc vsque odium prorupit, vt ei nescienti in potu venenum daret. Qui quantum vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutauit, ita vt diffusa in corpore eius varietas, lepræ morem imitari videretur. Sed ad Dei hominem deductus, salutem pristinam citius recepit, nam mox vt eum tetigit, omnem cutis illius varietatem fugauit.

Inuat are
alieno pres-
sum.

Sanat vene-
no infectū.
Cap. 28.
Benignitas
in egenos.

Eo quoque tempore, quo alimentorum inopia Campaniam grauius affligebat, vir Dei diuersis indigentibus monasterij sui cuncta tribuerat, vt penè nihil in cellario, nisi parum quid olei in vitreo vase remaneret. Tunc quidam subdiaconus Agapitus nomine, aduenit, magnoperè postulans, vt sibi aliquantulum olei dari debuisset. Vir autem Domini, qui cuncta decreuerat in terra tribuere, vt in celo omnia referuaret, hoc ipsum parum, quod remanserat, olei iussit petenti dari. Monachus verò, qui cellarium tenebat, audiuit quidem iustis verba, sed implere distulit. Cumque post paululum, si id quod iusserat, datum esset inquireret, respondit monachus se minimè dedisse: quia si illud ei tribueret, omninò nihil fratribus remaneret. Tunc vir Dei iratus, alijs præcepit, vt hoc ipsum vas vitreum, in quo parum olei remansisse videbatur, per fenestram proiecerent, nè in cella aliquid per inobedientiã remaneret. Factumque est. Sub fenestra autem eadem ingens præcipitium patebat, saxorum molibus asperum. Proiectum itaque vas vitreum venit in saxis, sed sic mansit incolume, ac si proiectum minimè fuisset, ita vt neque frangi, neque oleum effundi potuisset. Quod vir Domini præcepit leuari, atque vt erat integrum petenti tribui. Tunc collectis fratribus inobedientem monachum de infidelitate sua & superbia coram omnibus increpauit.

Insigne mi-
raculum.

Qua increpatione completa, sese cum eisdem fratribus in orationem dedit. In eo autem loco, vbi cum fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium coopertum. Cumque sanctus vir in oratione persisteret, cœpit operimentum eiusdem dolij oleo excrecente subleuari. Quo commoto atque subleuato, oleum, quod excreuerat, ora dolij transiens, pauimentum loci, in quo incubuerat, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus vt aspexit, protinus orationem compleuit, atque in pauimentum oleum defluere cessauit. Tunc dissidentem inobedientemque fratrem latius admonuit, vt fidem habere disceret & humilitatem. Idem verò frater salubriter correptus erubuit, quia venerabilis pater virtutè omnipotentis Dei, quã admonitione intimaerat, miraculis ostendebat: nec erat iam, vt quisquam de eius promissionibus dubitare posset: qui in vno eodemque momento pro vitreo vase penè vacuo, plenum oleo dolium reddidisset.

Cap. 29.
Precibus im-
petrat oleū
à Deo.

Quadam die dum ad beati Iohannis oratorium, quod in ipsa montis celsitudine situm est, pergeret, ei antiquus hostis in mulo medici specie obuiam factus est, cornu & tripedicam ferens. Quem cum requisisset, dicens: Quò vadis? ille respondit: Ecce ad fratres vado, potionem eis dare. Itaque perrexit venerabilis pater Benedictus ad orationem, qua completa, concitus redijt. Malignus verò spiritus vnum seniore monachum inuenit aquam haurientem: in quem statim ingressus est, eumque in terram proiecit, & vehementissimè vexauit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens, tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, & malignum ab eo spiritum protinus excussit, ita vt ad eum redire vlterius non auderet.

Cap. 30.

Alapa pellit
dæmonem.

Petrus: Velim nòsse, si hæc tanta miracula virtute semper orationis impetrabat, an aliquando etiam solo voluntatis exhibebat nutu.

Gregorius: Qui deuota mente Deo adhærent, cum rerum necessitas exposcit, exhibere signa modo vtroque solent, vt mira quæque, aliquando ex prece faciant, aliquando ex potestate. Cum enim Iohannes dicat: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: qui filij ex potestate sunt, quid mirum, si signa facere ex pote-

Miracula
vr faciant
sancti.
Iohan. 1.

potestate valeant? Quia enim utroque modo miracula exhibeant, testatur Petrus, qui Tabitham mortuam orando suscitauit. Ananiam verò & Saphiram mentientes, morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpam, quam perpetraverant, increpasse. Constat ergò, quòd aliquandò hæc ex potestate, aliquandò verò exhibent ex postulatione; dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando. Nã duo quoque, fidelis famuli Dei Benedicti facta nũc replico, in quibus apertè clareat aliud hũc accepta diuinitus ex potestate, aliud ex oratione potuisse.

Cap. 31.

Arriani persequuntur clericos & monachos.

Gotthorum quidam Zalla nomine, perfidia fuit Arianae, qui Totila regis eorum temporibus, contra catholicam Ecclesiam religiosos viros ardore immanissimam crudelitatis exarsit, ita ut quisquis ei clericus monachus, ve ante faciem venisset, ab eius manibus viuus nullo modo exiret. Quadam verò die auaritiæ suæ astu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumque, per supplicia diuersa laniaret, victus pœnis rusticus, sese res suas Benedicto Dei famulo cõmendasse professus est, ut dum hoc à torquente crederetur, suspensa interim crudelitate, ad horam vita repararetur. Tunc idem Zalla cessauit rusticum tormentis affligere, sed eius brachia loris fortibus adstringens, ante equum suum cœpit impellere, ut quis esset Benedictus, qui eius res susceperat, demonstraret. Quem ligatis brachijs rusticus antecedens, duxit ad sancti viri monasterium, eumque ante ingressum cellæ solum sedentem reperit & legentem. Eidem autem subsequenti & sciuenti Zalla rusticus dixit; Ecce iste est, de quo dixeram tibi, Benedictus pater. Quem dum feruido spiritu cum peruerse mentis infania fuisset intuitus, eo terrore, quo consueuerat, acturum se existimans, magnis cœpit vocibus clamare, dicens; Surge, surge, & res istius rustici redde, quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit à lectione, eumque, intuitus, mox etiam rusticum, qui ligatus tenebatur, attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tanta se celeritate cœperunt illigata brachijs lora dissoluere, ut dissolutam concitè nulla hominum festinatione potuissent. Cumque is, qui ligatus venerat, cœpisset subito ad stare solutus, ad tantæ potestatis vim tremefactus Zalla, ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigida ad eius vestigia inclinans, se orationibus illius cõmendauit. Vir autem sanctus à lectione minimè surrexit; sed vocatis fratribus, eum introrsus tolli, ut benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductum, ut à tantæ crudelitatis infania quiescere deberet, admonuit. Qui fractus, recedens, nil ulterius petere à rustico præsumpsit, quem vir Domini non tangendo, sed respiciendo soluerat. Ecce est, Petre, quod dixi, quia hi qui omnipotenti Deo familiariter seruiunt, aliquandò miracere etiam ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem Gotthi terribilis sedens repressit, lora verò nodosque ligaturæ, quæ innocentis brachia adstrinxerant, oculis dissoluit, ipsa miraculi celeritate indicat, quia ex potestate accepta habere quod fecit. Rursum quoque quale quantumque miraculum orando valuit obtinere, subiungam.

Cap. 32.

Quodam die cum fratribus ad agri opera fuerat egressus. Quidam verò rusticus defuncti filij corpus in vlnis ferens, orbitatis luctu æstuans, ad monasterium venit, Benedictum patrem quæsiuit. Cui cum dictum esset, quia idem pater cum fratribus in agro moraretur, protinus ante monasterij ianuam corpus extincti filij proiecit, & dolore turbatus, ad inueniendum venerabilem patrem sese in cursum concitus dedit. Eadem verò hora vir Dei ab agri opere iam cum fratribus reuertebatur. Quæ mox ut orbatas rusticus adspexit, clamare cœpit; Redde filiũ meum, redde filium meũ. Vir autem Dei in hac voce substitit, dicens; Nunquid ego filium tuum tibi abstuli? Cui ille respondit; Mortuus est: veni, resuscita eum. Quod ut mox Dei famulus audiuit, valdè contristatus est, dicens; Recedite fratres, recedite; hæc nostra non sunt, sed sanctorum Apostolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non possumus portare? At ille, quem nimius cogebat dolor, in sua petitione persistit, iurans, quòd non recederet, nisi eius filium resuscitaret. Quem mox Dei famulus inquisiuit, dicens; Vbi est? Cui ille respondit; Ecce corpus eius ad ianuam monasterij iacet. Vbi cum vir Dei cum fratribus peruenisset, stetit genu, & super corpusculũ infantis incubuit, seseque, erigens, ad calũ palmas tetendit, dicens; Domine, non adspicias peccata mea; sed fidẽ huius hominis, qui resuscitari filium suum rogat, & redde in hoc corpusculũ animam, quam abstulisti. Vix in oratione verba compleuerat, & regrediente anima, ita corpusculũ pueri omne cõtremuit, ut sub oculis omnium, qui aderant, apparuerit concussionem mirifica tremendo palpitasse. Cuius mox manum tenuit, & eum patri viuentem atque incolumem dedit. Liqueat, Petre, quia hoc miraculum in potestate non habuit, quod prostratus petijt, ut exhibere potuisset.

Restituit vitam defunctum.

Humilitas sancti viri.

Petrus

Petrus; Sic cuncta esse, vt afferis, constat patenter? quia verba, quæ proposueras, rebus probas. Sed quæso te, vt indices, si sancti viri omnia quæ volunt, possunt? & cuncta impetrant, quæ desiderant obtinere.

Gregorius; Quisnam erit, Petre, in hac vita Paulo sublimior? qui de carnis suæ stimulo ter Dominum rogauit, & tamen quod voluit, obtinere non valuit? Ex qua re necessè est, vt tibi de venerabili patre Benedicto narrem, quia fuit quiddam quod voluit, sed non valuit implere. Soror namque eius, Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantia tempore dedicata, ad eum semel per annum venire cōsueuerat. Ad quam vir Dei non longè extra ianuam in possessionem monasterij descendebat. Quadam verò die venit ex morè, atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater, qui rotum diem in Dei laudibus sacrisque colloquijs ducentes, in cumbentibus iam noctis tenebris, simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis fœmina soror eius cum rogauit, dicens; Quæso te, vt ista nocte me non deseras, vt vsque manè de cælestis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille respondit; Quid est, quod loqueris soror? Manere extra cellam nullatenus possum. Tanta verò erat cæli serenitas, vt nulla in aère nubes appareret. Sanctimonialis autem fœmina, cum verba fratris negantis audisset, infertis digitis manus super mensam posuit; & caput in manibus, omnipotentem Dominum rogatura, declinauit. Cumque de mensa leuaret caput, tanta coruscationis & tonitruui virtus, tantaque inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque fratres, qui cum eo aderant, extra loci limen, quo confederant, pedem mouere potuissent. Sanctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans, lachrymarum fluuium in mensam fuderat, per quas serenitatē aëris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationē inundatio illa secuta est; sed tanta fuit conuenientia orationis & inundationis, vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret; quatenus vnus idemque esset momentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruscos & tonitruos atque ingentis pluuiæ inundationem videns se ad monasteriū non posse remeare, cepit conqueri contristatus, dicens; Parcat tibi omnipotens Deus, soror? quid est quod fecisti? Cui illa respondit; Ecce te rogavi, & audire me noluisti? rogavi Dominum meum, & audiuit me. Modò ergo, si potes, egredere; & me dimissa, ad monasterium recede. Ipse autem exire extra rectum non valens, quia remanere spontè noluit, in loco mansit inuitus. Sicque factum est, vt totam noctem peruigilem ducerent, atque per sacra spiritalis vitæ colloquia sese vicaria relatione fatiarent. Qua de re dixi eum voluisse aliquid, sed minimè potuisse; quia si venerabilis viri mentem adspicimus, dubium non est, quin eandem serenitatem voluerit, in qua descenderat, permanere; sed contra hoc, quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex fœminæ pectore miraculum inuenit. Nec mirum, quod plus illo fœmina, quæ diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit. Quia enim, iuxta Iohannis vocem, Deus charitas est; iusto valdè iudicio illa plus potuit, quæ amplius amauit.

Petrus; Fateor, multum placet quod dicis.

Gregorius; Cumque die altero eadem venerabilis fœmina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium rediit. Cum eecè post triduum in cella consistens, eleuatis in aëra oculis, vidit eiusdem sororis suæ animam de eius corpore egressam, in columbæ specie cæli secreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in hymnis & laudibus gratias reddidit, eiusque obitum fratribus denunciauit. Quos etiam protinus misit, vt eius corpus ad monasterium deferrent, atque in sepulcro, quod sibi ipse parauerat, ponerent. Quo facto contigit, vt quorum mens vna semper in Domino fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret.

Alio quoque tempore Seruandus diaconus atque Abbas eius monasterij, quod in Campania partibus à Liberio quondam patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia ex more venire consueuerat. Eius quippe monasterium frequentabat, vt quia idem quoque vir doctrina gratiæ cælestis influebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent; & suauem cibum cælestis patriæ, quia adhuc perfectè gaudento non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumque hora iam quietis exigeret, in cuius turris superioribus se venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus se Seruandus diaconus collocauit; quo videlicet in loco inferiora ad superiora peruius cōtinuabat ascensus. Ante eandem verò turrim largius erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumque vir Dei Benedictus, quiescentibus adhuc fratribus, instans vigilijs, nocturna orationis tempora prauenisset, ad fenestram stans & omnipotentem Deum

deprecans, subito intempeſta noctis hora reſpiciens, vidit fuſam lucem deſup̄, cunctas noctis tenebras effuſiſſe; tantoque ſplendore clareſcere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiâſſet. Mira autem res valdè in hac ſpeculatione ſecuta eſt: quia, ſicut poſt ipſe narrauit, omnis etiam mundus, velut ſub vno ſolis radio collectus, ante oculos eius adductus eſt. Qui venerabilis pater dum intentam oculorum aciem in hoc ſplendore coruſca lucis inſigeret; vidit Germani Capuani epiſcopi animam in ſphæra ignea ab angelis in cælum ferri. Tunc tanti ſibi teſtem volens adhibere miraculi, ſeruan- dum diaconum, iterato bis terque; eius nomine, cum clamoris magnitudine vocauit. Cumque ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore turbatus; aſcendit, reſpexit; partemque iam lucis exigua vidit. Cui tantum hoc obſtupescenti miraculū, vir Dei per ordinē, quæ fuerant geſta, narrauit; ſtatimque in Caſinum caſtrū religioſo viro Theoprobo manda- uit; vt ad Capuanā urbem ſub eadem nocte tranſmitteret; & quid de Germano epiſco- po ageretur, agnoſceret & indicaret. Factumque eſt: & reuerendiſſimū virum Germa- num epiſcopū is, qui miſſus fuerat, iam deſunctum reperit; & requirens ſubtiliter, agno- uit eodem momento fuiſſe illius obitum; quo vir Domini eius cognouit aſcenſum.

Petrus; Mira res valdè, & vehementer ſtupenda. Sed hoc, quod dictum eſt, quia ante oculos ipſius quaſi ſub vno ſolis radio collectus omnis mundus adductus eſt, ſicut nunquam expertus ſum; ita nec conijcere ſcio, quonam ordine fieri poteſt; vt mundus omnis ab homine vno videatur.

Anima vi- dens Deum, quàm facile videat, quid eſt in- fra Deum.

Gregorius; Fixum tene Petre, quod loquor; quia animæ videnti creatorem; angu- ſta eſt omnis creatura. Quamlibet etenim parum de luce creatoris adſpexerit, breue ei ſit omne, quod creatum eſt: quia ipſa luce viſionis intima mentis laxatur ſinus, tan- tumque expanditur in Deo; vt ſuperior exiſtat mundo. Fit verò ipſa videntiſ animæ etiam ſuper ſemetipſam. Cumque in Dei lumine rapitur, ſuper ſe in interioribus ampli- rur; & dum ſe ſub ſe conſpicit; exaltata compræhendit quàm breue ſit, quod compræ- hendere humiliata non poterat. Vir ergò Dei, qui in turri globum igneum, angelos quoque ad cælum redeuntē videbat; hæc proculdubio cernere non niſi in Dei lumi- ne poterat. Quid itaque mirum, ſi mundum ante ſe collectum vidit; qui ſubleuatus in mentis lumine, extra mundum fuit? Quòd autem collectus mundus ante eius oculos dicitur, non cælum & terra contracta eſt; ſed videntiſ animus eſt dilatatus: qui in Deo raptus, videre ſine difficultate potuit omne, quod infra Deum eſt. In illa ergò luce, quæ exterioribus oculis fulſit, lux interior in mente fuit; quæ videntiſ animum cum ad ſupe- riora rapuit; ei, quàm anguſta eſſent omnia inferiora, monſtrauit.

Petrus; Videor mihi vtiliter non intellexiſſe, quæ dixerat; quando ex tarditate mea tantum creuit expoſitio tua. Sed quia hæc liquide meis ſenſibus inſuſiſti; quæſo vt ad narrationis ordinem redeas.

Cap. 36.

Gregorius; Libet, Petre, adhuc de hoc venerabili patre multa narrare; ſed quædam eius ſtudioſè prætereo; quia ad aliorum geſta renoluenda feſtino. Hoc autem nolo te lateat, quòd vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit; doctrinæ quoque verbo non medioriter fulſit. Nam ſcripſit monachorum regulam; diſcretionè præcipua- m, ſermone luculentam. Cuius ſi quis velit ſubtiliſſus mores vitamque cognoscere, po- teſt in eadem inſtitutione regulæ omnes magiſterij illius actus inuenire: quia ſanctus vir nullo modo potuit aliter docere, quàm vixit.

D. Benedi- ctus ſcripſit monachorum regulam diſcretionè præcipuam.

Cap. 37.

Eodem verò anno, quo de hac vita erat exiturus, quibusdam diſcipulis ſecum con- uerſantibus, quibusdam longè manentibus, ſanctiſſimi ſui obitus denunciauit diem: præ- ſentibus indicans, vt audita, per ſilentium tegerent: abſentibus indicans, quòd vel qua- le eis ſignum fieret, quando eius anima de corpore exiret. Ante ſextum verò ſui exitus diem aperiri ſibi ſepulturam iubet. Qui mox correptus febribus; acri coepit ardore fati- gari. Cumque per dies ſingulos languor ingraueſceret; ſexta die portari ſe in oratorium à diſcipulis fecit; ibique; exitum ſuum Dominici corporis & ſanguinis perceptione muni- uit; atque; inter diſcipulorum manus imbecillia membra ſuſtentans, erectis in cælū mani- bus ſtetit; & vltimum ſpiritum inter verba orationis efflauit. Qua ſcilicet die duobus de eo fratribus, vni in cella commoranti, alteri autem longius poſito, reuelatio vnius atque; indiſſimilis viſionis apparuit. Viderunt nanque, quia ſtrata pallijs atque; innumeris coru- ſca lampadibus via recto Orientis tramite ab eius cella in cælum vſque; tendebatur. Cui venerando habitu vir deſup̄ clarus aſſiſtens, cuius eſſet via, quam cernerent, inquit. Illi autem ſe neſcire profeſſi ſunt. Quibus ipſe ait; Hæc eſt via, qua dilectus Domino cælum Benedictus aſcendit. Tunc itaque ſancti viri obitum ſicut præſentes diſcipuli vi- derunt.

Mortem ſua- m munit Euchariftia, & feliciter obdormit.

derunt, ita absentes ex signo, quod eis prædictum fuerat, agnouerunt. Sepultus verò est in oratorio beati Iohannis Baptistæ, quod, destructa ara Apollinis, ipse construxit. Qui & in eo specu, in quo prius habitauit, nunc vsque, si petentium fides exigat, miraculis coruscet.

Nupèr nanque est res gesta, quam narro. Quædam mulier mente capta, dum fundi-
 rûs sensum perdidisset, per montes & valles, & syluas & campos die noctuque vagaba-
 tur, ibique tantummodo quiescebat, vbi hanc quiescere lassitudo coëgisset. Quadam
 verò die dum vaga nimium erraret, ad beati viri Benedicti specum deuenit, ibique ne-
 sciens ingressa mansit. Manè autem factò, ita sanato sensu egressa est, ac si eam nun-
 quam infania capitis vlla tenuisset: quæ omni vitæ suæ tempore in eadem, quam acce-
 pit, salute permansit.

Petrus; Quidnam esse dicimus, quòd plerumque in ipsis quoque patrocinijs marty-
 rum sic esse sentimus, vt non tanta per corpora sua, quanta beneficia per reliquias
 ostendant, atque illic maiora signa faciant, vbi minimè per semetipsos iacent?

Gregorius; Vbi in suis corporibus sancti martyres iacent, dubium Petre non est,
 quòd multa valeant signa demonstrare, sicut & faciunt, & pura mente quærentibus in-
 numera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari, vtrum ne
 ad exaudiendum ibi præsentibus sint, vbi constat, quia in suis corporibus non sunt: ibi ne-
 cessè est eos maiora signa ostendere, vbi de eorum præsentia potest mens infirma du-
 bitare. Quorum verò mens in Deo fixa est, tanto maius habet fidei meritum, quanto il-
 lic eos nouit & non iacere corpore, & tamen non deesse ab exauditione. Vnde ipsa
 quoque veritas, vt fidem discipulis augeret, dixit; Si ego non abiero, paracletus non ve-
 niet ad vos. Cùm enim constet, quia paracletus spiritus à patre semper procedat & fi-
 lius, cur se filius recessurum dicit, vt ille veniat, qui à filio nunquam recedit? Sed quia di-
 scipuli Dominum in carne cernentes, corporeis hunc oculis semper videre sitiebant,
 rectè eis dicitur; Nisi ego abiero, paracletus non veniet: ac si apertè diceretur. Si cor-
 pus non subtraho, quis sit amor spiritus, non ostendo? & nisi me deseritis carnaliter
 cernere, nunquam me discetis spiritaliter amare. Petrus; Placet quod dicit.

F I N I S.

Vitam S. Lupicini Abbatis inueniet Lector primo Tomo,
 vltimo Februarij die.

VITA LEÆ, RELIGIOSISSIMÆ FOEMINÆ,
 ET MONASTERII PRÆFECTÆ, AVTHORE

Diuo Hieronymo Epistola xxiiij. ad Marcellam.

VM hora ferme tertia hodiernæ diei septuagesimumse-
 cundum Psalmum, id est, tertij libri principium legere cœ-
 pissimus, & docere cogere, tituli ipsius partem ad fi-
 nem secundi libri, partem ad principium tertij libri perti-
 nere: quòd scilicet, Defecerunt hymni Dauid filij Iesse, fi-
 nis esset prioris: Psalmus verò Asaph, principium sequen-
 tis: & vsque ad eum locum peruenissemus, in quo iustus
 loquitur: Si dicebam, Narrabo sic: ecce generationem fi-
 liorum tuorum præuaricatus sum: quod in Latinis codici-
 bus non ita habemus expressum: repente nobis nuncia-
 tum est, sanctissimam Leam exisse de corpore. Ibi que ita te
 palluisse conspexi, vt verè aut pauca, aut nulla sit anima, quæ fracto vase testaceo, non
 tristis erumpat. Et tu quidem, non quòd futuri incerta esses, dolebas, sed quòd triste fu-
 neri obsequium non dedisses. Denique in medijs fabulis rursùm didicimus, reliquias
 eius iam Ostiam fuisse delatas. Quæras: Quòd pertinet ista replicatio? Respondebo tibi
 verbis Apostoli: Multum per omnem modum. Primùm, quòd vniuersorum gaudijs Rom 2.
 prosequenda sit, quæ, calcato diabolo, coronam iam securitatis accepit. Secundò, vt
 eius vita breuiter explicetur. Tertiò, vt designatum consulem de suis seculis detrahen-
 tem, esse doceamus in tartaro.

Et quidem conuersationem Leæ nostræ quis possit digno alleuare præconio? Ità
 eam totam ad Dominum fuisse conuersam, vt monasterij princeps, mater virginum fi-
 cret: post mollitiem vestium, sacco membra triuisset, in omnes orationibus duxisset no-
 pes.